

Rozhovor o astrológii so slovenským astronómom pôsobiacim na Havajských ostrovoch

Bezlimitná paveda

V detstve ho očarila kniha o astronómii a láska k hviezdám ho už neopustila. Už tretí rok pôsobí v Astronomickom ústave University of Hawaii, kde sa venuje výskumu blízkozemských telies. PETER VEREŠ (na obr.) objavil viac ako tisíc asteroidov, stovky blízkozemských objektov a vyše desiatky nových komét.

Na začiatok si dovoľím položiť trochu odľahčenú otázku: Čo si ako astronóm a vedec myslíte o existencii mimozemských civilizácií?

Ako fanúšika science fiction by ma objav existencie mimozemského života vo vesmíre, či dokonca inteligentných civilizácií, nesmierne potešili. Týmto záležitostiam sa však venujú seriózne aj vedci: stopy inteligencie hľadá v rádiovkej oblasti inštitút SETI a možnosťami života ako takého v kozmickom priestore sa zaoberá nový vedecký odbor astrobiológia. Zatiaľ sme však žiadnych „mimozemšťanov“ neobjavili.

Čo sa týka fenoménu UFO, k tomu som rovnako skeptický. Pretože sú to práve astronómovia, ktorí sa neustále pozerajú na oblohu a tí, ako viem, žiadne UFO ešte nikdy nezaznamenali.

Teraz však vážnejšie. Zo zostavovania horoskopov sa stal vcelku výnosný kšeft. Ich autori ich neraz vydávajú za vedecké štúdie. Je astrológia veda?

Astrológia nie je vedou. Ide o paveldu, založenú na zastaraných a dávno vedecky vyvrátených názoroch. Metódy astrológie sú neexaktné, vágne a jej závery nedokázateľné a vyvrátené logikou žiaka základnej školy. Vďaka poverčivosti ľudí je však stále populárna a často supluje vieru

k čomusi nadprirodzenému.

Je pravda, že astrológia sa nerobí zadarmo. Len v USA sa v tomto biznise ročne otočia stovky miliónov dolárov. Astrológiu vyhľadávajú najmä ľudia v ťažkých životných situáciách a ako vieme, človek v beznádejí dá za akékoľvek riešenie často svoje celé úspory.

Dá sa povedať, čo môže, čo dokáže a čo vie astrológia?

Západná astrológia môže presne to, čo z nej dokáže vyčariť daný astrológ. Postavenie planét, Slnka a Mesiaca v momente narodenia človeka majú determinovať jeho osud a charakter. A pre daný čas, pre ktorý sa robí horoskop, či už ide o minulosť, súčasnosť a budúcnosť, „vie“ astrológ zostaviť horoskop. Horoskop je vlastne vzájomné postavenie planét vzhľadom na znamenia. Každá planéta, znamenie a ich vzájomné postavenie majú isté vlastnosti. Horoskop je potom už len súhrn týchto vlastností a je už len na samom astrológovi, ako tento zoznam interpretuje. Je úplne bežné, že pri návšteve rôznych astrológov klient dostane úplne protichodné odpovede a minulosť klienta je určená s presnosťou na úrovni štatistického hádania.

Kvôli objektivitve musíme povedať, že v poslednom čase mnohí astrológovia tvrdia, že astrológia síce

nie je veda, ale zaujíma sa o to, aká bude v danom okamihu kvalita času, pretože planéty sú indikátormi kvality času. Ako to vidíte vy?

Nechápem, v akom zmysle sú planéty indikátorom kvality času. Čo je to kvalita času? Na astrológii je tiež zaujímavé to, že každá kultúra mala svoju astrológiu. Súčasná tzv. západná astrológia, s ktorou sa stretávame v médiách v podobe horoskopov, je založená na Ptolemaiovskej astrológii, ktorá čerpala z babylonskej astrológie a postupne sa vyvinula až do dnešnej formy.

Paradoxom je, že keď porovnáte veštby alebo závery astrológií z iných kultúr, tie sa navzájom často líšia, ba dokonca si priamo odporujú. Ako je to možné, keď každá z nich sa považuje za tú pravú?

„Hviezdy neklamú,“ tvrdia mnohí ľudia. Klamú, či neklamú? Alebo inak – vedia vôbec hviezdy niečo?

Hviezdy nie sú živé bytosti. Ide o hmotné kozmické objekty. Hoci astrológ tvrdí, že hviezdy neklamú, dá sa oponovať – prečo ich potom astrológ neberie do úvahy, pretože, a to je fakt, v astrológii sa hviezdy de facto neberú do úvahy! Dôležité je len postavenie planét, Mesiaca a Slnka voči znameniam. Znamenie je iba 30 stupňov široký segment ekliptiky (trajektória, po ktorej sa pohybuje Slnko po

»»

oblohe), ktorý súvisí so súhvezdím, ktoré sa tam nachádza, respektíve nachádzalo pred 2000 rokmi, keďže vďaka precesii zemskej osi sa tam už dané súhvezdie ani nenachádza. Takže, ak ste sa narodili v znamení Barana, v skutočnosti bolo Slnko v čase vášho narodenia v súhvezdí Rýb...

Ako som spomínal, na horoskop pôsobia iba znamenia. Ale prečo nie všetky hviezdy? Prečo nie hviezdy zo súhvezdí, ktoré neležia na ekliptike? Aká fyzikálna alebo nadprirodzená sila rozhoduje o kvalitatívnych vlastnostiach daných znamení? Keď teda hviezdy neklamú, prečo sa podľa nich nerobia horoskopy? Prečo napríklad nezáleží aj od vzdialenosti danej hviezdy, ako silno pôsobí? Odpoveď je zarážajúca – astrológia je totiž postavená na geocentrickom modeli sveta starom 2000 rokov, kde Zem je stredom vesmíru a kozmické objekty sa pohybujú po nebeskej klenbe, ktorá má rovnakú vzdialenosť od Zeme. Ako už stáročia vieme, vesmír takto nevyzerá.

Astrológovia tvrdia, že postavenie hviezd v danom okamihu má vplyv na charakter daného jedinca, dokonca určuje aj jeho ďalší osud. Rodičia dvojčiek s tým však nesúhlasia...

Toto je jednou zo základných premis astrológie. Problém je to, že má isté „muchy“. Každý deň sa na svete narodí viac ako 200 000 ľudí. To je takmer 250 ľudí za minútu. Pochybujem, žeby títo ľudia mali rovnaké osudy a charaktery...

Astrológia však ide o krok ďalej a tvrdí, že na osud človeka vplýva aj miesto narodenia. Ide o to, v akom znamení sa bude nachádzať ascendant (bod na ekliptike, ktorý práve vychádza nad horizont v čase narodenia), imun caeli (kulminujúci bod), medium caeli (dolná kulminácia) a descendant (zapadajúci bod). Ale aj napriek tomu by mali rovnaký osud všetci ľudia, ktorí sa narodili približne na rovnakej zemepisnej šírke a približne v rovnakej krajine. Keďže v čase vzniku západnej astrológie bola táto praktizovaná iba v oblasti južnej Európy a blízkeho východu, astrológovia neuvažovali nad problémom ľudí narodených severne od polárneho kruhu. Im sa totiž nedá určiť descendant – a tým pádom sa pre nich nedá zostaviť horoskop!

Proti osudu môžeme argumentovať logicky ďalej: prečo je dôležitý moment narodenia, ale nie napríklad mo-

Na vrchole sopky Haleakala

ment počatia? To znamená, že keby pôrodník umelo odložil pôrod o hodinu, alebo o deň, narodí sa úplne iný človek? Chráni lono matky dieťa pred astrologickými silami? Alebo keď rodička odcestuje na iné miesto, narodí sa jej iný človek?

Vedecky sa tváriaci astrológovia tvrdia, že astrológia nevestí, ale predvída. „Zaručené“ konce sveta však hovoria proti ich autorom. Po nejakej významnej udalosti sa vždy vyrojí niekoľko astrológov, ktorí „predvídali“ danú udalosť. Nie je to skôr o predvídanie minulosti? Ako je to teda – môže astrológia predvídať?

Všimnite si, v akej situácii sa objavujú astrológovia v médiách. Často, keď niečo predpovedajú (aký bude rok alebo keď hľadajú niekoho nezvestného (predpovedajú, kde bude). Dokonca jeden astrológ predpovedal, kde dopadol Košický meteorit (do priehrad). Zaujímavé je, že médiá potom nikdy nekontrolujú, ako dané veštby dopadli. Nikto sa už neobzrie o rok späť a nezhodnotí, ako dopadla veštba o uplynulom roku, kde našli alebo nenašli nezvestného človeka. Mimochodom, Košický meteorit vôbec nedopadol do priehrady (našli sme ho presne tam, kde sme vypočítali podľa záznamov bolidových komôr).

Astrológ v podstate nie je limitovaný ničím. Môže robiť neobmedzený počet predpovedí, môže predpovedať čo len chce a nikomu nemusí dokazovať, ako na svoj záver prišiel. Samozrejme, keď im niečo vyjde, je to vždy dôvod na dobrú reklamu. V tej reklame sa však nikdy neuvádza, koľko veštíeb mu nevyšlo...

Treba sa zamyslieť aj nad tým, aký je rozdiel medzi astrológom a vedcom. Vedec na otázku nemusí vedieť odpovedať. Buď nemá takú vedomosť, alebo nemá dostatok informácií. Astro-

lóg však má odpoveď vždy. Žiaľ, nikto už nekontroluje, akej kvality je tá odpoveď.

Čo sa týka ziskovej oblasti astrológie, tá je založená na predpovedaní budúcnosti. Zisťovanie minulosti nie je pre klientov až také zaujímavé. Šikovný astrológ vie dobre počúvať a klientovi v podstate zopakuje to, čo mu sám klient povedal v dlhom rozhovore, len inými slovami. Tým vznikne dojem, že astrológ o klientovi niečo zistil. Jeho predpovede sú potom iba pravdepodobnostným hádaním. Myslím si, že v spoločnosti chýba seriózna diskusia o kritickom uvažovaní a o tom, aké ničivé následky môže mať návšteva astrológa, veštca, numerológa alebo iného média. Nekritického človeka tak pripraví nielen o malé finančné prostriedky, ale môžu mu zmeniť celý jeho život. Otázne je, akým smerom.

Astronómia používa proti astrológom vedecké argumenty ako precesia či nemožnosť historickej skúsenosti, pretože rovnaká konfigurácia Slnka a planét sa opakuje raz za desaťtisíc trilionov rokov, čo je bilión krát väčší interval ako vek slnčnej sústavy. Môžete priblížiť, o čo vlastne ide? Aké sú ďalšie vedecké argumenty?

Vedeckých argumentov voči astrológií je neúrekom. Od geocentrického vnímania sveta, cez precesiu, ktorá posunula znamenia voči súhvezdiam, že v skutočnosti je na ekliptike 13 znamení (nie 12), že každá kultúra mala inú astrológiu a iné znamenia, prečo nehrá úlohu vzdialenosť hviezd, prečo iba znamenia na ekliptike vplývajú na človeka a nie ostatné hviezdy a galaxie. Prečo majú znamenia tie vlastnosti, aké im astrológovia prikladajú a prečo sa vôbec líšia jednotlivé závery astrológov, keď vychádzajú z tej istej astrológie a z hviezd, ktoré sa nemýlia? Po 18. storočí sa objavili ďalšie planéty – Urán, Neptún a Pluto. Ako sa s tým vysporiadala astrológia? Nechýbali jej dovtedy? Bola snáď neplatná? Na základe čoho potom astrológovia priradili vlastnosti novoobjaveným planétam? Pluto pár rokov degradovali astronómia na trpasličiu planétu. Ako sa s tým vysporiadali astrológovia? Objavili sa aj iné trpasličie planéty. Niektorí astrológovia ich používajú, iní nie. Objavili sa aj planéty okolo iných hviezd. Nehovoriac o tom, že vesmír je v neustálom pohybe, ako sa hýbu planéty okolo Slnka (aj ich dráhy sa časom menia), tak sa pohybuje aj